

ГАЛУЗЕВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 346.6:379.85

М. В. СЕМЕНОВА,
директор приватного підприємства «Юридична
фірма “Семенова і Партнери”»

ПРАВОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ТУРИЗМУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню питань, які виникають при регулюванні туристичної діяльності та визначенні найбільш відповідної класифікації видів туризму, яка впливає на умови нормативного регулювання надання туристичних послуг.

Ключові слова: туризм, туристична послуга, види туризму, туристична діяльність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку туризму в ЄС постають такі пріоритети, як збільшення туристського попиту як у ЄС, так і за його межами, удосконалення спектра туристичних продуктів та послуг, удосконалення якості туристичних послуг, їх екологічності, доступності, використання інформаційно-комунікативних технологій, зміцнення соціально-економічної бази знань та інші завдання. Україна не може стояти осторонь на шляху реалізації поставлених цілей щодо адаптації до законодавства ЄС, тому важливим є насамперед визначення категорійного інструментарію в туризмі, а саме при наявності в більшості несистемного регулювання правових інститутів необхідно визначити основні напрями для класифікації туризму та відповідного видового регулювання туристичної діяльності.

Стан дослідження. Проблеми й особливості класифікації туризму відображені в правових та економічних наукових дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як: Я. В. Вольвач, О. П. Анисимов, С. В. Злобін, А. Я. Риженков, Я. А. Дубенюк, О. Ю. Гусякова та ін. Актуальною та такою, що потребує додаткового наукового дослідження в сучасних умовах, є необхідність визначення класифікації відносин, які виникають при наданні туристичних послуг, правового обґрунтування реалізації послуг як туристичних продуктів та встановлення перспективного впливу засобів державного регулювання таких категорій у туризмі.

Мета дослідження. Для чіткого визначення порядку регулювання туристичної діяльності, туризму необхідно на підставі поширених характеристик туризму сформулювати його кваліфікаційні ознаки та напрями для виділення основних видів туризму і туристичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. По-перше, поширеним є сприйняття туризму як соціальної діяльності особи – подорожуючого. Згідно з п. 1.1 розд. А гл. 1 «Вспомогательный счет туризма: рекомендуемая методологическая основа» [1] туризм – це подорожі та перебування у місцях, що знаходяться поза межами звичайного середовища подорожуючого, на строк не більше 12 місяців, з будь-якою метою, крім зайняття оплачуваною там діяльністю. В цьому разі ознаками туризму виступають місця поза межами звичайного середовища з метою, яка не передбачає зайняття оплачуваною діяльністю. Можна сказати, що в чинному Законі України «Про туризм» відповідно до ст. 1, що сприймається за основу, наведені положення та туризм визначається як тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає. Разом з тим у Гаазькій декларації Міжпарламентської конференції з туризму (Гаага, 1989 р.) відповідно до мети її діяльності акцентується на особисте, соціальне та міждержавне значення туризму та розуміння туризму як виду діяльності. Рисою туризму як явища є всілякі вільні переміщення людей від місця їх постійного проживання та роботи.

По-друге, відповідно до ст. 1 Гаазької декларації Міжпарламентської конференції з туризму туризм є сферою послуг та діяльністю, що має найважливіше значення для життя людей і сучасних суспільств, що перетворилася на важливу форму використання вільного часу окремих осіб і є основним засобом міжособистісних зв'язків і політичних, економічних і культурних контактів, що стали необхідними в результаті інтернаціоналізації всіх секто-

рів життя націй [2]. Тобто основний акцент ставиться на переміщення людей від місця їх постійного проживання та роботи, і в основу поділу економічних відносин також покладається певна послуга або діяльність, пов'язана з туризмом та побудовою соціальних відносин.

По-третє, якщо звернутися до міжнародних статистичних документів з туризму, які найбільше впливають на групування певної соціальної діяльності і мають певний відбиток у правових документах, то відповідно до п. 1.9 «Международных рекомендаций по статистике туризма, 2008 год» (далі – IRTS 2008) [3] основний наголос зроблено на види діяльності, що здійснюються відвідувачами, і на їх вимірюванні за допомогою як грошових, так і негрошових показників. У зв'язку з цим акцент робиться на економічних аспектах, і з цієї точки зору туризм визначається як діяльність осіб, що класифікуються як відвідувачі, які подорожують на певних умовах, а саме в цілях проведення відпустки, дозвілля і відпочинку, в ділових цілях, для лікування, навчання або в інших цілях.

У працях науковців, нормативних актах, їх проектах поширеною є класифікація туризму на підставі мети туристської подорожі. Разом з тим у пунктах 3.12, 3.18 IRTS 2008 відмічено, що інформація про таку мету корисна для визначення поведінкових моделей туристських витрат, для планування, маркетингу та збуту, а розбивка між діловими та особистими, лікувальними та освітніми допомагає для узагальнення статистичної інформації. Цим може бути обґрунтований і зміст вживаного в праві маркетингового за походженням терміна «туристичний продукт». Як пояснено в пунктах 3.22, 3.23 IRTS 2008, з поняттям «продукту» з економічної статистики не пов'язане поняття «туристського продукту», оскільки в останньому крім певної основної діяльності комбінуються характеристики місць, що відвідуються, види транспорту, види розміщення, конкретні види діяльності в місцях призначення, наприклад, екскурсії в заповідники, мешкання на фермах, відвідування конкретного міста, заняття конкретним видом спорту, пляжний туризм, що використовується професійними учасниками туристичного бізнесу задля реклами та просування на ринок певних пакетів або напрямів послуг, тому і, наприклад, гастрономічний, міський, оздоровчий, зимовий туризм, екотуризм, агротуризм є класифікацією як інструмент маркетингу.

По-четверте, існує і галузевий поділ видів туристичної діяльності, більш звичний для господарсько-правового галузевого поділу економіки. У гл. 5 «Классификация продуктов и производительной де-

ятельности в сфере туризма» IRTS 2008 основний акцент зроблено на товари і послуги, придбані безпосередньо відвідувачами в рамках індивідуальних споживчих витрат домогосподарств і на основні види продуктивної діяльності з обслуговування відвідувачів у прямому контакті з ними. Як наслідок, відповідно до пп. 5.2, 6.2 IRTS 2008 група всіх закладів, які мають один і той самий основний вид діяльності, який полягає у прямому обслуговуванні відвідувачів і є одним із характерних для туризму видів діяльності, складає галузь туризму, та гл. 6 IRTS 2008 відносить до галузей туризму: розміщення відвідувачів, діяльність у сфері громадського харчування, пасажирські перевезення, діяльність бюро подорожей та інших служб бронювання. Більш деталізовано наведені види діяльності відображено в «Международной стандартной отраслевой классификации всех видов экономической деятельности, четвертый пересмотренный вариант» (МСОК Rev.4) [4].

Наведена кваліфікація галузі цілком відповідає вимогам ч. 1 ст. 260 Господарського кодексу України, норма якої визначає галузь як сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові або подібні види виробничої діяльності.

Розглянуті ознаки та галузевий зміст туризму в сучасних умовах потребують коригування у зв'язку з актуальністю класифікації видів туризму та її впливу на механізм правового регулювання туризму.

Так, у ст. 1 проекту Закону України «Про туризм» від 24.02.2014 р. № 4224, який деякий час був зареєстрований у Верховній Раді України, поняття туризму визначається як складова частина соціально-економічної галузі держави, до якої входить вільне пересування (подорожі, поїздки, тимчасові виїзди) громадян та/або їх перебування поза межами місця проживання з метою відпочинку, санаторно-курортного лікування, пізнавальною, релігійною (крім релігійного обрядового паломництва), спортивною, професійно-діловою та іншою метою, що відповідає суспільній моралі та добропорядності, без зайняття в місці перебування оплачуваною діяльністю [5]. Позитивним у такому визначенні є те, що фактично таке визначення акумулює зміст туризму як соціального явища, як процесу реалізації права громадян на пересування, додає елемент для розуміння туризму як господарської діяльності та таких сфер суспільних відносин, у яких туризм перестає бути основною складовою (наприклад, санаторно-курортне лікування). Як протилежний приклад, суто формально-технічне визначення, яке не містить істотних характеристик відповідного соціального явища, міститься в ст. 1 Федерального закону «Про основи

туристичної діяльності в Російській Федерації» вказано, що туризм – тимчасові виїзди (подорожі) громадян Російської Федерації, іноземних громадян та осіб без громадянства (далі – особи) з постійного місця проживання у лікувально-оздоровчих, рекреаційних, пізнавальних, фізкультурно-спортивних, професійно-ділових, релігійних та інших цілях без зайняття діяльністю, пов'язаною з отриманням прибутку від джерел у країні (місці) тимчасового перебування [6]. Слід зазначити, що аналогічне поняття дається у ст. 1 Закону Республіки Крим «Про туристську діяльність у Республіці Крим» [7].

Такі приклади свідчать про неузгодженість у законах понять подорожей та переміщень з одночасним урахуванням місця роботи та введення в поняття комерційної діяльності, що більш підходить для кваліфікації виду господарської діяльності та одночасно підтверджує беззмисловність формального підходу до поняття туризму.

У юридичній та економічній науковій літературі також не існує єдиної думки з визначення сутності поняття «туризм». М. І. Кабушкін надає одразу декілька понять туризму: 1) туризм – сукупність відносин, зв'язків та явищ, що супроводжують поїздки та перебування людей у місцях, які не є місцями їх постійного або тривалого проживання та не пов'язаних з їх трудовою діяльністю; 2) туризм – галузь економіки, яка містить діяльність туристичних організаторів та посередників, якими потрібно керувати [8, с. 8]. Є. Л. Писаревський розглядає туризм як вільні переміщення людей від їх місця проживання та роботи (тимчасові виїзди – подорожі громадян Російської Федерації, іноземних громадян та осіб без громадянства (далі – громадяни) з постійного місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових, спортивних, релігійних та інших цілях без зайняття оплачуваною діяльністю в країні (місці) тимчасового перебування), а також і сферу послуг, створену для задоволення потреб, які виникають у результаті їх переміщень [9, с. 39, 40]. Н. О. Ган під туризмом розуміє тимчасове переміщення людей з постійного місця проживання, не пов'язане з їх способом життя та переселенням на нове місце проживання, з різними цілями (відпочинку, занять спортом, пізнання навколишнього світу тощо), що не мають відношення до підприємницької та іншої діяльності, спрямованої на отримання прибутку від джерела у країні (місці) тимчасового перебування [10, с. 13]. На наш погляд, складові елементи поняття туризму схожі й у визначенні В. О. Квартального, на думку якого під туризмом слід розуміти тимчасове переміщення людей з місця свого постійного проживання до іншої країни або

місцевості в межах своєї країни у вільний час з метою отримання задоволення та відпочинку, оздоровчих, гостьових, пізнавальних або у професійних цілях, але без зайняття оплачуваною роботою у відвідуваному місці [11, с. 24]. Такі визначення туризму фактично повторюють легальні ознаки, закріплені в Федеральному законі «Про основи туристичної діяльності в Російській Федерації», і тому зазначені недоліки наукових понять «туризму» зводять нанівець визначення певних ключових категорій, які мають покладатися в формування основної структури норм відповідного законодавчого акта.

На наш погляд, з метою усунення зазначених теоретичних недоліків додатковим підґрунтям для визначення правового поняття туризму будуть висновки, одержані після аналізу сучасної класифікації видів туризму, відокремлення суспільних, негосподарських відносин та їх відмежування від господарської діяльності у сфері туризму. Такий аналіз також дозволить сформулювати інструментарій державного впливу на туристичну діяльність.

У науковій літературі існують різні погляди та підходи до класифікації туризму. Так, О. П. Дурович з практичної точки зору найбільш важливою структурою для класифікації туризму вважає його поділ на категорії, типи, види та форми [12, с. 31–40] і виділяє такі типи туризму: внутрішній, виїзний. Указані типи туризму утворюють такі категорії туризму: туризм у межах країни, що включає внутрішній та виїзний туризм; міжнародний туризм, що складається із виїзного та виїзного туризму; національний туризм – сукупність діяльності у сфері внутрішнього та виїзного туризму. За видами туризму О. П. Дурович дає таку класифікацію: 1) за метою поїздки; 2) у залежності від способу організації; 3) за тривалістю подорожі; 4) за способом пересування та використаним транспортним засобом; 5) за інтенсивністю туристських потоків; 6) у залежності від вікової категорії туристів відповідно до рекомендації СОТ; 7) за джерелами фінансування. В. Ф. Кифяк класифікує види туризму таким чином: 1) за метою: екскурсійний, рекреаційний, діловий, етнічний, спортивний, релігійний, пригодницький, соціальний, екологічний, сільський (зелений) туризм, розважальний, навчальний, військовий, екстремальний, агротуризм та ін.; 2) за часовими характеристиками: сезонність, прив'язка до конкретних подій, час, виділений клієнтом на подорож; 3) за територіальними ознаками: приміський, внутрішньо-регіональний, внутрішньо-державний, внутрішній, міжнародний; 4) за індивідуальними запитами. В основі поділу туризму за такою ознакою, як індивідуальний запит, лежить бажання туриста вплинути на: маршрут подорожі,

час подорожі, формування розважальної програми; перелік додаткових послуг; 5) за фінансовими можливостями: груповий за відпрацьованими маршрутами, індивідуальний за відпрацьованими маршрутами, груповий за індивідуальними маршрутами, індивідуальний за індивідуальними маршрутами [13, с. 78–83].

При побудові законодавчого регулювання видів туризму не має підстав для такої наведеної розгалуженої класифікації, оскільки наявне одночасне застосування для виділення видів на одному рівні різних критеріїв, які не дають змоги чітко визначити особливості кожного окремого виду туризму. Тому поява окремих специфічних користувачів чи особливих туристичних ресурсів не повинна вносити додаткове регулювання та виділення окремого самостійного виду туризму. Наприклад, метою туризму може бути будь-яке задоволення особистих потреб туристів, які не потребують додаткової класифікації, але у разі появи, наприклад, екстремальної подорожі, на нашу думку, необхідно встановити додаткове страхування туриста, технічне забезпечення подорожі, інше, і, як наслідок, виділяється такий вид туризму. Тому найбільш пристосованою для правового регулювання економіки та господарської діяльності, на наш погляд, залишається класифікація за міжнародними статистичними нормами, що частково буде відповідати в тому числі категоріям зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі експорту та імпорту товарів та послуг. Так, у статтях 2.39, 2.40 IRTS 2008 р. зазначено, що стосовно країни, що розглядається, рекомендовано розрізняти такі три основних види туризму: а) внутрішній туризм, який включає діяльність у межах країни, що розглядається, постійно проживаючого у ній відвідувача в межах або внутрішньої туристської поїздки, або виїзної туристської поїздки; б) в'їзний туризм, який включає діяльність у країні, що розглядається, відвідувача, що не мешкає в межах даної країни під час в'їзної туристської поїздки; в) виїзний туризм, який включає діяльність відвідувача, що постійно мешкає у країні, що розглядається, за межами даної країни в межах або виїзної туристської поїздки, або внутрішньої туристської поїздки. Три перелічених види туризму можуть комбінуватися різним чином, складаючи інші види туризму, і в цьому випадку слід використовувати такі поняття: а) туризм у межах країни, який включає внутрішній та в'їзний туризм, тобто діяльність проживаючих і не проживаючих у країні, що розглядається, відвідувачів, у межах даної країни в межах внутрішніх або міжнародних туристських поїздок; б) національний туризм, який включає внутрішній чи виїзний туризм, тобто діяльність відвідувачів, постійно проживаючих

у країні, що розглядається, в межах та за межами даної країни в межах або внутрішніх, або виїзних туристських поїздок; в) міжнародний туризм, який включає в'їзний та виїзний туризм, тобто діяльність відвідувачів, постійно проживаючих у країні, що розглядається, за її межами в межах внутрішніх чи виїзних туристських поїздок, і діяльність відвідувачів, які не мешкають в країні, що розглядається, в межах даної країни під час виїзних туристських поїздок. Відповідно експортно-імпортні відносини враховуються відносно туризму і туристичної діяльності в Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010, а особливості туристичних послуг – у Державному класифікаторі продукції та послуг ДК 016:2010, затверджених наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 [14], про що додатково пояснюється відносно подорожей при експорті-імпорту послуг у Роз'ясненнях Державної служби статистики «Роз'яснення щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 9-ЗЕЗ (квартальна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг»» від 29.11.2012 р. № 18/1–12/12 [15].

Водночас у Законі України «Про туризм» залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак виокремлюються дві організаційні форми туризму і 17 видів туризму. Якщо перегрупувати наведену класифікацію в залежності від певних критеріїв, то будуть визначені певні групи таким чином:

1. За організаційними формами туризм поділяється на міжнародний і внутрішній. У зв'язку з відсутністю чіткого поняття «організаційної форми туризму», на наш погляд, критерієм для поділу може вважатися переміщення через митний кордон, а додатковими рисами для міжнародного туризму будуть додаткові засоби, спрямовані на забезпечення виконання обов'язків туроператора перед споживачем. У такому разі організаційна форма має містити ознаки, які відокремлюють будь-який вид міжнародного туризму від внутрішнього.

2. За категорією осіб туризм поділяється на дитячий, молодіжний, сімейний, для осіб похилого віку, для інвалідів. Виділення таких видів туризму в окрему групу може потребувати прийняття заохочувальних державних або регіональних програм.

3. За соціально-культурними, професійними цілями: культурно-пізнавальний, релігійний, самодіяльний, пригодницький та професійно-діловий (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону «Про туризм»).

4. На підставі використання певних природних, виробничих та інших видів ресурсів для туризму:

автомобільний, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірський, мисливський.

5. За метою оздоровлення: спортивний, лікувально-оздоровчий.

Наведений перелік свідчить про відсутність єдиної системи класифікації туризму та про невідповідність сучасним умовам здійснення туризму та організації туристичної діяльності з деяких підстав. На наш погляд, лікувально-оздоровчий та спортивний не можуть відноситись до видів туризму у зв'язку з тим, що такі види діяльності належать до відмінних від туризму видів господарської діяльності. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» спорт – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них. Згідно із Загальним положенням про санаторно-курортний заклад, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 805 від 11 липня 2001 р., санаторно-курортний заклад – це заклад охорони здоров'я, що забезпечує надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів курортів (лікувальних грязей та озокериту, мінеральних та термальних вод, ропи лиманів та озер, природних комплексів із сприятливими для лікування умовами тощо) та із застосуванням фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури та інших методів санаторно-курортного лікування. Такі види діяльності регулюються і повинні регулюватись не Законом «Про туризм», а спеціальним законодавством – Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2801-ХІІ від 19 листопада 1992 р., Закон України «Про курорти» № 2026-ІІІ від 5 жовтня 2000 р., Закон України «Про фізичну культуру і спорт» № 3808-ХІІ від 24 грудня 1993 р. та іншими нормативними актами.

Вважаємо, що існуюче регулювання організаційних форм та видів туризму не дають можливостей для ефективного та раціонального визначення законодавчого комплексу засобів впливу для цілісного регулювання певних видів та підвидів туристичної діяльності, а ті види та окремі засоби господарсько-правового регулювання, які, так би мовити, є істотними в побудові відносин у сфері туризму, чітко не пов'язуються з видами господарської діяльності. Тим більш, сучасна практика формування господарського законодавства іде шляхом законодавчого визначення та регламентування саме видів господарської та підприємницької діяльності. Підтвердженням

цього є і п. 11 Методологічних основи та пояснення до позицій національного класифікатора ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджених наказом Держкомстату України від 23.12.2011 р. № 396 [16], відповідно до якого економічна діяльність як вид має місце, коли для виробництва конкретних товарів і послуг відбувається поєднання ресурсів, таких як матеріальні засоби (обладнання), робоча сила, технології виробництва або проміжні продукти, і, таким чином, для економічної діяльності характерним є залучення ресурсів, виробничий процес і випуск продукції (товарів або послуг).

Разом із класифікацією, викладеною в ст. 4 Закону «Про туризм», фактично відрізняється класифікація та пов'язане з нею регулювання туристичної діяльності в інших статтях того самого Закону, в яких визначення видів іноді не враховує попередню класифікацію туризму: за суб'єктами, за ресурсами та ін. Так у ст. 5 вказаного Закону за суб'єктами, що надають туристичні послуги, виділяється діяльність туристичних операторів, туристичних агентів, інших суб'єктів підприємницької діяльності, що надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування). Але наведені складові туристичних послуг або окремі самостійні туристичні послуги законодавством про туризм не класифіковані як супутні, додаткові, основні або характерні туристичні послуги. Одночасно деякі із зазначених напрямів діяльності можуть бути віднесені до самостійного виду туризму, а деякі – до довгострокової або поточної економічної політики. Так, наприклад, до програмних завдань сучасного наднаціонального регулювання туризму в ЄС належить підтримка стійкого туризму, в тому числі транснаціональних туристичних продуктів, доступного туризму, туризму для людей похилого віку, туризму в низький сезон з метою розвитку туристичної галузі як провідний напрям, максимально підвищуючи внесок галузі у зростання і зайнятість, і розвиток співробітництва між країнами ЄС [17], але така підтримка не веде до появи нових видів туризму.

Висновки. Як критерії класифікації видів туризму та туристичної діяльності необхідно враховувати такі істотні напрями та положення регулювання.

Туризм – галузь економіки, яка будується на соціально-економічних відносинах з участю, по-перше, подорожуючих, що тимчасово виїжджають із місця їх постійного проживання, тимчасовий виїзд особи з місця проживання без зайняття в місці перебування оплачуваною діяльністю; по-друге, суб'єктів туристич-

тичної діяльності при наданні туристичних послуг подорожуючим; по-третє, уповноважених державних органів та недержавних організацій, які здійснюють регулювання відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності та туризму.

Туристична діяльність як вид економічної діяльності та окремі види туристичної діяльності складається з надання подорожуючим туристичних послуг, і поділ на види туристичної діяльності та послуг повинен максимально враховувати регулювання туризму міжнародно-правовими економічно-статистичними актами та нормами з метою уніфікації, стандартизації відповідних послуг, участі України в міжнародному поділі праці у світовій або регіональній

економіці та наближення правового регулювання до права ЄС.

Визначення особливостей туристичних діяльності або послуг одного виду на підставі їх предметного змісту, особливостей учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, не повинні призводити до появи окремого виду туристичної діяльності, а можуть враховуватися тільки при визначенні особливостей регулювання в залежності від певної мети: стимулювання, обмеження, заборона, спрощення та ін.

Викладене може стати основою для подальшого визначення та класифікації засобів господарсько-правового регулювання туристичної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вспомогательный счет туризма: рекомендуемая методологическая основа (2000) (Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (2000)) [Електронний ресурс]. – Издание Организации Объединенных Наций. – Люксембург, Мадрид, Нью-Йорк, Париж, 2002 год. –109 с. – Режим доступа: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_80R.pdf.
2. Гаазька декларація Міжпарламентської конференції з туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Інформац.-прав. система ЛІГА:ЗАКОН.
3. Международные рекомендации по статистике туризма, 2008 год (International Recommendations for Tourism Statistics 2008) [Електронний ресурс]. – Издание Организации Объединенных Наций. – Мадрид и Нью-Йорк. – 2010. – 167 с. – Режим доступа: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/Seriesm_83rev1r.pdf.
4. Международная стандартная отраслевая классификация всех видов экономической деятельности, четвертый пересмотренный вариант (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Revision 4) [Електронний ресурс]. – Издание Организации Объединенных Наций. – Нью-Йорк. – 2008. – 291 с. – Режим доступа: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf.
5. Про туризм [Електронний ресурс] : Проект Закону України від 24.02.2014 р. № 4224. – Режим доступу: Інформац.-прав. система ЛІГА:ЗАКОН.
6. Об основах туристской деятельности в Российской Федерации [Електронний ресурс] : Федеральный закон от 24.11.1996 г. № 132-ФЗ (ред. от 03.05.2012 г.). – Режим доступа: Справ. прав. система КонсультантПлюс.
7. О туристской деятельности в Республике Крым [Електронний ресурс] : Закон Республики Крым от 30.06.2014 г. – Режим доступа: <http://www.rada.crimea.ua/textdoc/ru/6/act/51z.pdf>.
8. Кабушкин Н. И. Менеджмент туризма : учеб. пособие / Н. И. Кабушкин. – Минск : Изд-во БГЭУ, 1999. – 644 с.
9. Писаревский Е. Л. Правовое регулирование туристской деятельности [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Е. Л. Писаревский. – Санкт-Петерб. ун-т МВД России. – СПб., 1999. – 337 с. – Режим доступа: <http://dlib.rsl.ru/01000319304>.
10. Ган Н. А. Правовое регулирование деятельности по оказанию туристских услуг в Российской Федерации [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. А. Ган. – Рос. ун-т дружбы народов. – М., 2008. – 199 с. – Режим доступа: <http://dlib.rsl.ru/01004077135>.
11. Квартальнов В. А. Туризм : учебник / В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 320 с.
12. Дурович О. П. Организация туризма / О. П. Дурович. – СПб. : Питер, 2009. – 320 с.
13. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
14. Про затвердження та скасування національних класифікаторів [Електронний ресурс] : Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457. – Режим доступу: Інформац.-прав. система ЛІГА:ЗАКОН.
15. Роз'яснення щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 9-ЗЕЗ (квартальна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг» [Електронний ресурс] : Роз'яснення держ. служби статистики від 29.11.2012 р. № 18/1–12/12. – Режим доступу: Інформац.-прав. система ЛІГА:ЗАКОН.

16. Методологічні основи та пояснення до позицій національного класифікатора ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» [Електронний ресурс] : затв. наказом Держкомстату України від 23.12.2011 р. №396. – Режим доступу: Інформац.-прав. система ЛІГА:ЗАКОН.
17. Enhancing what European tourism has to offer (сайт Європейської комісії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/index_en.htm.

REFERENCES

1. Vspomogatelnyiy schet turizma: rekomenduemaya metodologicheskaya osnova (2000) (Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (2000)) [Elektronnyi resurs], *Izdanie Organizatsii Ob'edinennyih Natsiy*, Lyuksemburg, Madrid, Nyu-York, Parizh, 2002, p. 109, Rezhim dostupu: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_80R.pdf
2. *Haahska deklaratsiia Mizhparlamentskoi konferentsii z turyzmu* (Declaration Mizhparlamentskoy Hague Conference on Tourism) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: Informats.-prav. systema LIHA:ZAKON.
3. Mezhdunarodnyie rekomendatsii po statistike turizma, 2008 (International Recommendations for Tourism Statistics 2008) [Elektronnyi resurs], *Izdanie Organizatsii Ob'edinennyih Natsiy*, Madrid i Nyu-York, 2010, p. 167 Rezhim dostupu: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/Seriesm_83rev1r.pdf.
4. Mezhdunarodnaya standartnaya otraslevaya klassifikatsiya vseh vidov ekonomicheskoy deyatelnosti, chetvertyiy peresmotrennyiy variant (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Revision 4) [Elektronnyi resurs], *Izdanie Organizatsii Ob'edinennyih Natsiy*, Nyu-York, 2008, p. 291, Rezhim dostupu: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf.
5. *Proekt Zakonu Ukrainy «Pro turyzm»* vid 24.02.2014 No. 4224 (Draft Law of Ukraine «On Tourism» from 02.24.2014 g. №4224) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: Informats.-prav. systema LIHA:ZAKON.
6. Federalnyi zakon ot 24.11.1996 No. 132-FZ (red. ot 03.05.2012) «*Ob osnovah turistskoy deyatelnosti v Rossiyskoy Federatsii*» (Federal Law of 24.11.1996, №132-FZ (ed. By 03.05.2012 p.) «On the Basis of Tourist Activity in the Russian Federation») [Elektronnyi resurs], Rezhim dostupu: Spravochnaya pravovaya sistema KonsultantPlyus.
7. *Zakon Respubliki Kryim «O turistskoy deyatelnosti v Respublike Kryim»* ot 30.06.2014 (The Law of the Republic of Crimea «On Tourist Activity in the Republic of Crimea» from 30.06.2014) [Elektronnyi resurs], Rezhim dostupu: <http://www.rada.crimea.ua/textdoc/ru/6/act/51z.pdf>.
8. Kabushkyn N. Y. *Menedzhment turyzma* (The Management of Tourism) Ucheb. posobyе, N. Y. Kabushkyn, Mynsk, Izd-vo BHEU, 1999, p. 644.
9. Pisarevskiy E. L. *Pravovoe regulirovanie turistskoy deyatelnosti* (Legal Regulation of Tourist Activity) [Elektronnyi resurs], dis. ... kand. jurid. nauk, 12.00.03, E. L. Pisarevskiy, Sankt-Peterburgskiy un-t MVD Rossii, Sankt-Peterburg, 1999, p. 337, Rezhim dostupu: <http://dlib.rsl.ru/01000319304>.
10. Gan N. A. *Pravovoe regulirovanie deyatelnosti po okazaniyu turistskih uslug v Rossiyskoy Federatsii* (Legal Regulation of Provision of Tourism Services in the Russian Federation) [Elektronnyi resurs], dis. ... kand. jurid. nauk, 12.00.03, N. A. Gan, Rossiyskiy Universitet Druzhby narodov, M., 2008, p. 199 Rezhim dostupu: <http://dlib.rsl.ru/01004077135>
11. Kvartalnov V. A. *Turizm* (Tourism). Uchebnik, V. A. Kvartalnov, M., *Finansyi i statistika*, 2004, p. 320.
12. Durovich O. P. *Organizatsiya turizma* (Organisation of Tourism), O. P. Durovich, SPb., Piter, 2009, p. 320.
13. Kyfiak V. F. *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini* (The Organization of Tourism in Ukraine), V. F. Kyfiak, Chernivtsi, Knyhy-XXI, 2003, p. 300.
14. *Nakaz Derzhspozhyvstandartu Ukrainy «Pro zatverdzhennia ta skasuvannia natsionalnykh klasyfikatoriv»* vid 11.10.2010 No. 457 (Order Derzhspozhyvstandard Ukraine «On Approval of Cancellation and National Qualifiers» from 11.10.2010 g. №457) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: Informats.-prav. systema LIHA:ZAKON.
15. *Roziasnennia Derzhavnoi sluzhby statystyky «Roziasnennia shchodo zapovnennia formy derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia N 9-ZEZ (kvartalna) «Zvit pro eksport (import) posluh»* vid 29.11.2012 No. 18/1–12/12 (Clarification of the State Statistics Service «Explanations for Completing the State Statistical Observation N 9th External Economic Links (Quarterly) «Report on Export (Import) Services» from 11.29.2012 №18/1–12/12) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: Informats.-prav. systema LIHA:ZAKON.
16. *Metodolohichni osnovy ta poiasnennia do pozytsii natsionalnoho klasyfikatora DK 009:2010 «Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti»*, zatverdzeni nakazom Derzhkomstatu Ukrainy vid 23.12.2011 No. 396 (Methodological Bases and Explain the Positions of National Classifier DK 009: 2010 «Classification of Economic Activities», Approved by the State Statistics Committee of Ukraine of 23.12.2011 p. №396) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: Informats.-prav. systema LIHA:ZAKON.

17. *Enhancing what European tourism has to offer* (сайт Europeiskoi komysyssi) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/index_en.htm.

М. В. СЕМЕНОВА

директор частного предприятия «Юридическая фирма “Семенова и Партнеры”»

ПРАВОВАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ ТУРИЗМА И РЕГУЛИРОВАНИЕ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена исследованию вопросов, возникающих при регулировании туристической деятельности и определении наиболее соответствующей классификации видов туризма, которая влияет на условия нормативного регулирования предоставления туристических услуг.

Ключевые слова: туризм, туристическая услуга, виды туризма, туристическая деятельность.

M. V. SEMENOVA

Director of Private Enterprise «Law Firm “Semenova and Partners”»

LEGAL CLASSIFICATION OF TOURISM AND REGULATIONS OF THE TOURISM'S ACTIVITY

Problem setting. In modern conditions of development of tourism in Ukraine on a way of realisation of objects in view on adaptation to EU legislation, there are definition problems at presence in the majority of not system regulation of legal institutes of the basic directions for classification of tourism and corresponding specific regulation of tourist activity.

Analysis of recent researches and publications. Problems and features of classification of tourism are reflected in legal and economic scientific researches of such domestic and foreign scientists, Y. V. Volvach, A. P. Anisimov, S. V. Zlobin, A. Y. Ryzhenkov, Y. A. Dubenjuk, A. Y. Gusljakova, and others.

Target of research. For accurate definition of an order of regulation of tourist activity, tourism, it is necessary to generate on the basis of widespread characteristics of tourism its qualifying signs and directions for allocation of principal views of tourism and tourist activity.

Article's main body. According to IRTS 2008 group of all institutions having the same principal view of activity, which consists in direct service of visitors and is one of characteristic for tourism of kinds of activity, makes tourism branch, such branches are: placing of visitors, activity in public catering sphere, passenger transportations, activity of travelling agency and other services of booking. It is more detailed activity kinds are resulted is reflected in «International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Revision 4» (МСОК Rev.4)

The resulted qualification of area completely corresponds to requirements p.1 article 260 of the Economic Code of Ukraine which norm defines branch as set of all producing units, which are carrying out mainly identical or similar kinds of industrial activity.

Signs are considered and branch the tourism maintenance in modern conditions need updating in connection with an urgency of classification of kinds of tourism and its influence on the mechanism of legal regulation of tourism.

Conclusions and prospects for the development. Tourism – branch of economy which is under construction on social and economic relations with participation first, travelling, temporarily leaving of a place of their constant residing temporary departure of the person from a residence without employment in the location paid activity, secondly, subjects of tourist activity by granting of tourist services travelling, thirdly, the authorised state structures and not state organisations which carry out regulation of the relations arising at realisation of tourist activity and tourism.

Key words: tourism, tourist service, tourism kinds, tourist activity.

Семенова М. В. Правова класифікація туризму та регулювання туристичної діяльності [Електронний ресурс] / М. В. Семенова // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2015. – № 1 (4). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Semenova.pdf>.